

УДК 378.04:796.83.071.4

DOI <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2023.14.300214>

ORCID 0000-0003-1791-2957

ORCID 0000-0002-0866-6021

ORCID 0000-0002-0326-0356

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ У СИСТЕМІ НАВЧАЛЬНИХ ПРАКТИК

Олександр Хижняк,

доктор філософії,

Державна установа «Управління збірних команд та забезпечення спортивних заходів «Укрспортзабезпечення»»;

Сергій Хлібкевич,

доктор філософії, асистент кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури;

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка;

Валентина Бондаренко,

кандидатка педагогічних наук,

доцентка кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури;

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

У статті здійснено експериментальну перевірку ефективності методики формування професійної готовності майбутніх тренерів у системі навчальних практик. Науково аргументовано, що діяльність здобувачів під час навчальних практик є аналогом професійної діяльності тренера, адекватна змісту і структурі педагогічної діяльності, організовується в реальних умовах спортивної школи, тому ця діяльність має ґрунтуватися на професійних знаннях, спиратися на певний теоретичний фундамент, оскільки теоретична підготовка майбутніх тренерів до практичної діяльності визначає структуру навчальних планів підготовки фахівців зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт. Доведено, що практична підготовка є важливим складником професійної підготовки фахівців; наголошено, що наявні підходи до організації практик не забезпечують професійно зорієнтовану підготовку майбутніх тренерів, вимоги часто носять формалізований характер та обмежуються поданням звітної документації. Представлено критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, здоров'язберігальний, рефлексивно-оцінний) та відповідні кожному з них показники готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності, які охарактеризовано за репродуктивним, продуктивним, евристичним і творчими рівнями. Окреслені критерії та показники стали основою діагностування поточного стану та аналізу ефективності авторської педагогічної технології професійно зорієнтованої підготовки майбутніх тренерів у системі навчальних практик на організаційній, констатувальній та формувальній стадіях експерименту з її впровадження; окреслено шляхи реалізації технології та узагальнено результати педагогічного експерименту.

Експериментально досліджено динаміку критеріїв готовності майбутніх тренерів на початковому, базовому (професійна корекція) та реалізаційному (професійна рефлексія) етапах формувального експерименту; наведено узагальнені результати впровадження експериментальної педагогічної технології професійно зорієнтованої підготовки майбутніх тренерів.

***Ключові слова:** майбутні фахівці фізичної культури та спорту, практична підготовка, навчальні практики, готовність до професійної діяльності, критерії сформованості готовності до професійної діяльності, показники сформованості готовності до професійної діяльності.*

Постановка проблеми. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх фахівців у галузі фізичної культури і спорту включає в себе комплекс навчальних дисциплін та практичної підготовки протягом усього періоду навчання у закладі вищої освіти. Саме навчальним практикам відводиться пріоритетна роль, оскільки вони відображають практико-орієнтовані знання та вміння, необхідні для становлення професіоналізму майбутніх тренерів. Тому важливо акцентувати необхідність проектування та реалізації процесу професійної підготовки з орієнтацією на формування особистості тренера як майбутнього фахівця. Освітній процес повинен бути спрямований на створення позитивної мотивації до професійної діяльності, підтримку пізнавальної активності та сприяння самовдосконаленню; важливо, щоб здобувачі не лише засвоювали знання та вміння, а й активно розвивали свою особистість, стаючи активними учасниками професійного середовища.

У зв'язку із зазначеним виникає актуальна потреба в застосуванні практико-орієнтованого підходу під час підготовки майбутніх фахівців у галузі фізкультури та спорту для їхньої подальшої професійної діяльності в університетському середовищі. Окрім цього, важливо провести якісні трансформації в методиці навчально-тренувального процесу, використовуючи оптимальні педагогічні технології для фізичного вдосконалення, що відповідають потребам майбутніх фахівців. Це актуалізує необхідність перевірки ефективності авторської методики формування професійної готовності майбутніх тренерів у системі навчальних практик.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що проблема практичної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту вивчалася вітчизняними і зарубіжними вченими. У дослідженнях Ж. Бережної, М. Буренко вивчено специфіку професійної компетентності та педагогічні умови формування фахових компетенцій майбутніх тренерів-викладачів у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін (Бережна, 2010; Буренко, 2012); Є. Павлюк та Т. Чопик пропонують авторську модель розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки (Павлюк, Чопик, 2013). Педагогічні аспекти організації та проведення навчальних практик у підготовці майбутніх тренерів представлено у дослідженнях В. Березовського, Н. Воловика, М. Воробйова, С. Галюзи, Л. Голуб, Ю. Долинного, Т. Круцевич, П. Ладики, С. Новіка, О. Олійника, О. Свєртнєва, С. Черненка, Е. Шапаренка. Так Н. Воловик і В. Березовський запропонували методичний посібник з тренерської практики для студентів факультетів фізичного виховання та спорту (Воловик, Березовський, 2017); вивчення специфічних рис практик у системі фізкультурної освіти представлено в дослідженнях М. Воробйова та Т. Круцевич (Воробйов, Круцевич, 2006); у роботах Ю. Долинного, О. Олійника, С. Черненко (2020) охарактеризовано навчально-ознайомчу та виробничу практики в системі професійної підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту (Долинний, Олійник, Черненко, 2020); у дослідженні П. Ладики визначено організаційно-правові основи проведення тренерської практики в закладах фізичної культури і спорту (Ладика, 2018); авторський колектив Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка зосередив увагу наукового пошуку на проблематиці формування професійної готовності та професійної компетентності майбутніх тренерів у процесі проходження виробничої практики (Голуб, 2019; Свєртнєв, Шапаренко, Новік, Галюза, 2021); Хижняк, 2019).

Мета статті – здійснити експериментальну оцінку ефективності методики формування професійної готовності майбутніх тренерів у системі навчальних практик.

Виклад основного матеріалу. На основі аналізу літературних джерел з'ясовано, що професійна компетентність тренера як сукупність інтегруючих фундаментальних знань, узагальнених умінь, здібностей і професійно значущих якостей особистості, необхідних у

фізкультурно-спортивній діяльності, є основою готовності майбутніх фахівців, що демонструє рівень професіоналізму, стійке прагнення виконувати професійні функції та досягати високих результатів праці.

Навчальні практики – обов'язковий компонент процесу фахової підготовки майбутнього тренера з боксу, важливим етапом їхнього професійного зростання. Практична підготовка забезпечує змістовий зв'язок між теорією та практикою, оскільки в умовах реальної професійної діяльності відбувається інтеграція теоретичних знань і практичних умінь студентів, що зумовлює оволодіння ними складниками професійної компетентності.

Навчальні практики є органічною частиною навчально-виховного та тренувального процесу, забезпечуючи поєднання теоретичної підготовки майбутніх фахівців з їх практичною діяльністю у дитячо-юнацьких спортивних школах. Під час практики студенти шляхом особистого досвіду оволодівають уміннями та навичками тренувальної діяльності і виховання учнів, вчатьса самостійно і творчо застосовувати знання, здобуті у процесі навчання.

Структура дослідження передбачала вирішення низки завдань:

- розробити критерії, показники та рівні готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності в системі навчальних практик;
- описати результати констатувального дослідження;
- визначити динаміку визначених критеріїв готовності майбутніх тренерів на початковому, базовому (етап професійної корекції) та реалізаційному (етапі професійної рефлексії) етапах формування експерименту;
- навести узагальнені результати впровадження експериментальної педагогічної технології професійно зорієнтованої підготовки майбутніх тренерів.

Ураховуючи результати вітчизняних та зарубіжних досліджень, а також теоретичні уявлення про змістовні характеристики і специфічні особливості процесу розвитку готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності в системі навчальних практик, нами запропоновано такі критерії сформованості: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, здоров'язберігальний, діяльнісний та рефлексивно-оцінний. Зміст *мотиваційно-ціннісного критерію* відображають такі показники: потреба у професійному самовизначенні, цілеспрямованість мотивів навчання та вибору професії, розуміння соціальної значущості професії тренера; до показників *когнітивного критерію* відносимо систему прикладних знань соціально-гуманітарного, медико-біологічного та професійно-практичного спрямування, функціональність (дієвість) та творчу реалізацію знань; показниками *діяльнісного критерію* нами визначено: здатність до інтеграції теоретичних знань та практичної підготовки; здійснення планування, організації і реалізації тренувальних методик; системна поетапна реалізація спортивної спеціалізації тренера; *здоров'язберігальний критерій* нами охарактеризовано за вмінням оцінювати власну діяльність і діяльність вихованців з позиції здорового способу життя; знання медико-біологічних та психолого-педагогічних аспектів здоров'язбереження; володіння навичками здоров'язберігальних педагогічних впливів; показниками оцінно-рефлексивно-оцінного критерію є: самоаналіз сформованості професійної готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності; здатність до постійного професійного зростання та особистісного вдосконалення; професійна рефлексія. Ураховуючи співвідношення та ступінь вияву означених показників, визначаємо сформованість готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності за репродуктивним, продуктивним, евристичним та творчим рівнями.

Представлені критерії та рівні готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності виступають еталоном для проведення та аналізу результатів педагогічного експерименту, який дозволив визначити ефективність розробленої педагогічної технології, спрямованої на професійну підготовку майбутніх тренерів у контексті навчальних практик.

Програма впровадження авторської педагогічної технології професійно зорієнтованої підготовки майбутніх тренерів у системі навчальних практик містила організаційний, констатувальний та формувальний стадії експерименту.

Організаційний і констатувальний стадії експерименту включали в себе теоретичне вивчення комплексу наукових підходів; розробку та обґрунтування педагогічних умов; виявлення початкового стану сформованості готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності; обґрунтування та конструювання моделі авторської педагогічної технології професійно зорієнтованої підготовки майбутніх тренерів у системі навчальних практик. Особливу увагу було зосереджено на реалізації завдань операційно-змістового блоку пропонованої моделі, який включав інтеграційний практико-дисциплінарний комплекс, наскрізний інтеграційно-практичний комплекс (блоки загальної соціально-гуманітарної підготовки, спеціально-теоретичної базової підготовки, професійно-педагогічної підготовки та професійно-практичної підготовки), вектор спортивної спеціалізації та наскрізний тематичний вектор професійно-практичної підготовки фахівця. Це забезпечило інноваційний характер пропонованої моделі й визначило необхідність експериментальної перевірки її ефективності в освітньому процесі шляхом упровадження комплексу навчальних дисциплін на *початковому етапі (етапі професійної мотивації)* «Професійна діяльність в галузі фізичної культури» та «Теорія фізичної культури»); на *базовому етапі (етапі професійної корекції)* – «Управління у фізичній культурі та спорті» і «Спортивна метрологія»; на *реалізаційному етапі (етапі професійної рефлексії)* – «Інноваційні технології у фізичній культурі і спорті» та «Моделювання індивідуальної професійної кар'єри тренера».

Результати констатувального дослідження засвідчують, що контрольна та експериментальна групи були однорідними за вихідним рівнем сформованості готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності в процесі практичної підготовки. У результаті аналізу матеріалів констатувального експерименту нами виявлено, що переважна більшість здобувачів і контрольної (45,1%) і експериментальної (43,8%) груп виявляють репродуктивний рівень готовності до професійної діяльності тренера; також лише 7,7% та 8,1% респондентів виявили творчий рівень сформованості готовності до професійної тренерської діяльності, що загалом актуалізувало необхідність розробки і впровадження педагогічної технології професійно зорієнтованої підготовки майбутніх тренерів та методичної системи формування їхньої професійної готовності в системі навчальних практик.

Результати критеріального аналізу показують, що найнижчі показники сформованості готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності в процесі практичної підготовки виявлено за рефлексивно-оцінним і діяльнісним критеріями – переважно репродуктивний і продуктивний рівні сформованості. Дещо вищі показники виявлено за мотиваційно-ціннісним і когнітивними критеріями, хоча абсолютні величини цих показників наголошують на необхідності оптимізації методичної системи формування професійної готовності майбутніх тренерів у системі навчальних практик.

Початковий етап формуального експерименту мав на меті визначення стану сформованості готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності в процесі практичної підготовки та оцінку динаміки змін рівнів такої готовності. Результати початкового етапу (етапу професійної мотивації) в експериментальній групі засвідчили найвище зростання мотиваційно-ціннісних показників розвитку готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності в процесі практичної підготовки (+14,75%), що пояснюємо спрямованістю базових навчальних «Анатомія людини з основами спортивної морфології», «Професійна діяльність у галузі фізичної культури і спорту», «Теорія фізичної культури», «Основи спортивної підготовки» на формування ціннісного ставлення майбутніх тренерів до професійної діяльності. Також такій динаміці, на нашу думку, сприяє активна участь здобувачів у навчальній фізкультурно-оздоровчій практиці та виробничій практиці з навчально-тренувальною діяльністю. Середню динаміку приросту на цьому етапі відзначаємо за показниками когнітивного (+10,25%) та здоров'язберігального

(+11,75%) критеріїв. Навчальна фізкультурно-оздоровча практика спрямована на актуалізацію питань здоров'язбереження різних верств населення, врахування індивідуальних показників спортсменів під час дозування навантажень, попередження травматизму, перевтоми та перетренованості. Це дозволяє досягти позитивного приросту за здоров'язберігальним критерієм сформованості готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності. Найнижчі прирости на цьому етапі спостерігаємо за показниками діяльнісного (8,00%) та рефлексивно-оцінного (7,25%) критеріїв. Пояснюємо такий стан переважанням матеріалу теоретичного характеру без чіткої системи зв'язку з практикою майбутньої тренерської діяльності, що загалом відповідає завданням цього етапу професійної підготовки й пояснюється домінуванням дисциплін теоретичного спрямування переважно соціально-гуманітарного та медико-біологічного циклу.

Базовий (етап професійної корекції) експерименту мав на меті розвиток готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності в процесі практичної підготовки шляхом підвищення якості теоретичних знань (інформаційно-комунікативні, медико-біологічні, психолого-педагогічні, спортивно-технічні, рекреаційні, оздоровчо-реабілітаційні, організаційно-управлінські) і їх застосування в реальних умовах професійної діяльності тренера; оволодіння методами дослідження, прогнозування, проектування майбутньої професійної діяльності, формування вміння інтегрувати практичний досвід у систему професійної діяльності. Результати контрольного зрізу за підсумками цього етапу формувального експерименту в експериментальній групі виявили максимальне зростання показників за когнітивним критерієм сформованості готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності в процесі практичної підготовки (+15,50%). Цьому сприяло викладання на інтеграційній основі дисциплін «Управління у фізичній культурі та спорті» та «Спортивна метрологія». Суттєві показники приросту також відмічаємо за здоров'язберігальним критерієм, чому сприяло вивчення значної кількості дисциплін медико-біологічного циклу, зокрема «Фізіології спорту», «Біомеханіки», «Вікової фізіології та шкільної гігієни». Також відмічаємо стабільний приріст за мотиваційно-ціннісними (+12,75%), діяльнісними (12,75%) та здоров'язберігальними (12,50%) показниками, чому сприяло активне включення майбутніх тренерів у процес практичної реалізації набутих навичок професійної діяльності, зокрема під час виробничої організаційно-методичної практики у фізкультурно-спортивній організації. У той же час відмічається порівняно низький приріст за рефлексивно-оцінними показниками (+10,00%), що пояснюємо недостатнім включенням більшості здобувачів у реалію професійної діяльності, недостатнім рівнем спрямованості практичної підготовки.

Реалізаційний (етап професійної рефлексії) формувального експерименту мав на меті в процесі практичної підготовки розвитку готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності визначити ступінь оволодіння спортивно-педагогічними технологіями; дослідити рівень сформованості досвіду використання різноманітних форм і методів тренерської діяльності; оцінити вміння майбутніх тренерів робити обґрунтовані висновки та своєчасно вносити корективи у навчально-тренувальний та виховний процес з урахуванням практично отриманих даних. Результати підсумкового зрізу на етапі професійної рефлексії виявили найвищий позитивний приріст за рефлексивно-оцінними показниками сформованості готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності в процесі практичної підготовки (+34,25%); присутнє зростання сформованості діяльнісних (+29,5%) і мотиваційно-ціннісних (24,75%) і стабільний приріст здоров'язберігальних і когнітивних показників (по +19,50%).

Загалом же в експериментальній групі бачимо стабільне зростання всіх груп критеріальних показників: найвищий приріст забезпечено за мотиваційно-ціннісним (52,25%), дещо нижчі (але достатньо стабільні) прирости за діяльнісними (+50,25%) та рефлексивно-оцінними (50,00%) показниками. За здоров'язберігальними показниками приріст склав +43,75%, а за когнітивними показниками відповідно +44,00% (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка показників готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності в процесі практичної підготовки за результатами формувального експерименту (у %)

Критерій готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності	Репродуктивний		Продуктивний		Евристичний		Творчий		Середній приріст, %
	ЕГп	ЕГк	ЕГп	ЕГк	ЕГп	ЕГк	ЕГп	ЕГк	
Мотиваційно-ціннісний	34	13	23	2	32	54	11	31	52,25
Когнітивний	37	14	26	13	28	45	9	28	44,00
Діяльнісний	42	18	26	9	24	45	8	28	50,25
Здоров'язберігальний	35	13	32	18	25	44	8	25	43,75
Рефлексивно-оцінний	47	20	30	16	18	37	5	27	50,00

Проведений якісний аналіз ефективності впровадження моделі авторської педагогічної технології професійно зорієнтованої підготовки майбутніх тренерів та розробленого методичного забезпечення зумовив необхідність проведення комплексного кількісного аналізу даних дослідження. З'ясовано, що показники контрольної й експериментальної груп на контрольному зрізі фактично співпадають. Також відмічаємо відсутність істотних змін у показниках контрольної групи до та після експерименту, що стало наслідком упровадження традиційної методики підготовки.

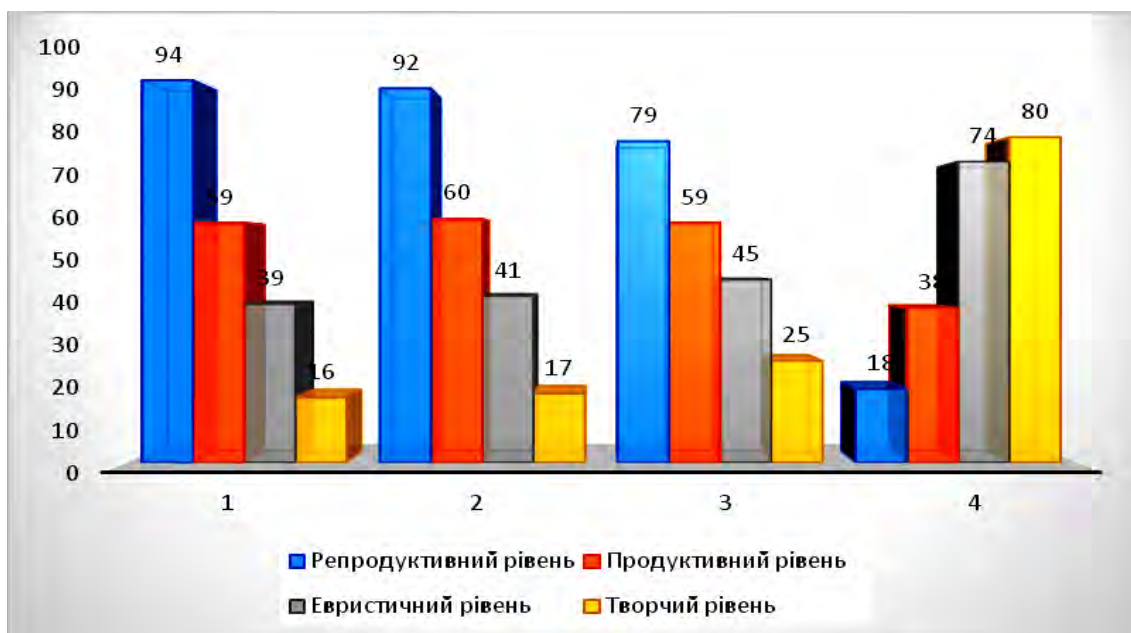
Суттєві зміни спостережено в динаміці показників експериментальної групи до і після впровадження розробленої педагогічної технології професійно зорієнтованої підготовки майбутніх тренерів та комплексу навчальних дисциплін в структурі інтеграційного практико-дисциплінарного комплексу, спрямованих на етапний розвиток готовності до професійної діяльності.

Так, у експериментальній групі загалом констатовано зменшення кількості здобувачів, що виявили репродуктивний рівень сформованості готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності в процесі практичної підготовки на 74 особи, що становить 35,3%; також скоротилася кількість респондентів ЕГ, які виявили продуктивний рівень (22 особи), що становить 10,5%. На 29 осіб (13,4%) у експериментальній групі збільшилася кількість респондентів, які виявили евристичний рівень готовності тренера до професійної діяльності. Найбільш суттєві зростання показників відмічаємо за творчим рівнем сформованості – зростання на 30,2% (63 респонденти) (табл. 2, рис. 1).

Таблиця 2

Результати впровадження експериментальної педагогічної технології професійно зорієнтованої підготовки майбутніх тренерів (абсолютні одиниці / %)

Рівень	Контрольна група до експерименту		Експериментальна група до експерименту		Контрольна група після експерименту		Експериментальна група після експерименту	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%
Репродуктивний	94	45,1	92	43,8	79	38,0	18	8,5
Продуктивний	59	28,4	60	28,6	59	28,3	38	18,1
Евристичний	39	18,8	41	19,5	45	21,7	74	35,1
Творчий	16	7,7	17	8,1	25	12,0	80	38,3
Всього	208	100	210	100	208	100	210	100

Рис. 1. Динаміка розвитку готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності в процесі практичної підготовки (підсумкове узагальнення)

Застосування методів математичної статистики, зокрема критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні та критерію Крамера-Уелча, на рівні значущості виявило розбіжності в розподілах здобувачів КГ та ЕГ за рівнями сформованості готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності в процесі практичної підготовки та засвідчило ефективність педагогічної технології професійно зорієнтованої підготовки майбутніх тренерів.

Висновки. Таким чином, запропоновані нами критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності є основою діагностування поточного стану та аналізу ефективності авторської педагогічної технології професійно зорієнтованої підготовки майбутніх тренерів у системі навчальних практик. Експериментально перевірено ефективність розробленої педагогічної технології професійно зорієнтованої підготовки майбутніх тренерів в освітньому процесі фахових ЗВО України. Етапи експериментальної роботи відповідали визначеним на теоретичному рівні етапам формування готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності. Загалом в експериментальній групі виявлено стабільне поетапне зростання всіх критеріальних показників, що зумовило висновок щодо педагогічної доцільності розробленої технології, педагогічних умов та навчально-методичного супроводу формування готовності майбутніх тренерів до професійної діяльності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробці методичних матеріалів, спрямованих на оптимізацію системи навчальних практик з урахуванням спортивної спеціалізації здобувачів.

ЛІТЕРАТУРА

- Бережна, Ж. В. (2010). Особливості професійної компетентності майбутнього тренера. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах*, 6, 46-51.
- Буренко, М. С. (2012). Педагогічні умови формування фахових компетенцій майбутніх тренерів-викладачів у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 5, 16-21.
- Воловик, Н. І., Березовський, В. А. (2017). *Тренерська практика: методичний посібник для студентів факультетів фізичного виховання та спорту вищих педагогічних навчальних закладів*. Київ.

- Воробйов, М. І., Круцевич, Т. Ю. (2006). *Практика в системі фізкультурної освіти*: навч. посіб. Київ: Олімпійська література.
- Долинний, Ю. О., Олійник, О. М., Черненко, С. О. (2020). Навчально-ознайомча та виробнича практика в системі професійної підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту. В кн. *Педагогіка й сучасні аспекти фізичного виховання*: зб. наук. праць VI Міжнар. наук.-практ. конф. (с. 291-295). Краматорськ.
- Ладика, П. І. (2018). Організаційно-правові основи проведення тренерської практики в закладах фізичної культури і спорту. В кн. *Трансформація практичної підготовки в контексті сучасних законодавчих ініціатив*: матеріали міжфакультетського навч.-метод. семінару (с. 73-75). Тернопіль.
- Павлюк, Є. О., Чопик, Т. В. (2013). Модель розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки. *Професійне становлення особистості*, 141-149.
- Свертнев, О. А., Голуб, Л. О. (2019). Формування професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури в умовах педагогічної практики. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 5, 161-165.
- Свертнев, О., Шапаренко, Е., Новік, С., Галюза, С. (2021). Формування професійної готовності майбутніх тренерів у процесі проходження виробничої практики. *Педагогічні науки*, 78, 104-108.
- Хижняк, О. О. (2019). Аналіз педагогічного потенціалу навчальних практик у системі спортивно-педагогічної підготовки майбутніх тренерів з боксу у закладах вищої освіти. *Педагогічні науки*, 74, 86-89.

REFERENCES

- Berezhna, Zh. V. (2010). Osoblyvosti profesiinoi kompetentnosti maibutnoho trenera [Peculiarities of the professional competence of the future coach]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii ta zahalnoosvitnii shkolakh [Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools]*, 6, 46-51 [in Ukrainian].
- Burenko, M. S. (2012). Pedahohichni umovy formuvannia fakhovykh kompetentsii maibutnikh treneriv-vykladachiv u protsesi vyvchennia profesiino-orientovanykh dystsyplin [Pedagogical conditions for the formation of professional competencies of future trainers-teachers in the process of studying professionally oriented disciplines]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu [Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports]*, 5, 16-21 [in Ukrainian].
- Dolynnyi, Yu. O., Oliinyk, O. M., & Chernenko, S. O. (2020). Navchalno-oznaiomcha ta vyrobnycha praktyka v systemi profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannia i sportu [Educational and familiarization and production practice in the system of professional training of specialists in physical education and sports]. In *Pedahohika y suchasni aspekty fizychnoho vykhovannia [Pedagogy and modern aspects of physical education]*: zb. nauk. prats VI Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (pp. 291-295). Kramatorsk [in Ukrainian].
- Khyzhniak, O. O. (2019). Analiz pedahohichnoho potentsialu navchalnykh praktyk u systemi sportyvno-pedahohichnoi pidhotovky maibutnikh treneriv z boksu u zakladakh vyshchoi osvity [Analysis of the pedagogical potential of educational practices in the system of sports and pedagogical training of future boxing coaches in institutions of higher education]. *Pedahohichni nauky [Pedagogical sciences]*, 74, 86-89 [in Ukrainian].
- Ladyka, P. I. (2018). Orhanizatsiino-pravovi osnovy provedennia trenerskoï praktyky v zakladakh fizychnoi kultury i sportu [Organizational and legal foundations of coaching practice in physical culture and sports institutions]. In *Transformatsiia praktychnoi*

pidhotovky v konteksti suchasnykh zakonodavchyykh initsiatyv [Transformation of practical training in the context of modern legislative initiatives]: materialy mizhfakultetskoho navch.-metod. seminaru (pp. 73-75). Ternopil [in Ukrainian].

- Pavliuk, Ye. O., & Chopyk, T. V. (2013). Model rozvytku profesiinoi kompetentnosti maibutnykh treneriv-vykladachiv u protsesi fakhovoi pidhotovky [Model of development of professional competence of future trainers-teachers in the process of professional training]. *Profesiine stanovlennia osobystosti [Professional development of personality]*, 141-149 [in Ukrainian].
- Sviertniev, O. A., & Holub, L. O. (2019). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia fizychnoi kultury v umovakh pedahohichnoi praktyky [Formation of professional competence of the future physical culture teacher in the conditions of pedagogical practice]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport) [Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov. Series 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)]*, 5, 161-165 [in Ukrainian].
- Sviertniev, O., Shaparenko, E., Novik, S., & Haliuza, S. (2021). Formuvannia profesiinoi hotovnosti maibutnykh treneriv u protsesi prokhodzhennia vyrobnychoi praktyky [Formation of professional readiness of future trainers in the process of industrial practice]. *Pedahohichni nauky [Pedagogical sciences]*, 78, 104-108 [in Ukrainian].
- Volovyk, N. I., & Berezovskyi, V. A. (2017). *Trenerska praktyka [Coaching practice]: metodychnyi posibnyk dlia studentiv fakultetiv fizychnoho vykhovannia ta sportu vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladiv. Kyiv [in Ukrainian].*
- Vorobiov, M. I., & Krutsevych, T. Yu. (2006). *Praktyka v systemi fizkulturnoi osvity [Practice in the physical education system]: navch. posib. Kyiv: Olimpiiska literatura [in Ukrainian].*

EFFECTIVENESS EXPERIMENTAL EVALUATION OF THE METHOD OF FUTURE TRAINERS' PROFESSIONAL READINESS FORMATION IN THE SYSTEM OF EDUCATIONAL PRACTICES

Oleksandr Khyzhniak,

Doctor of Philosophy, State Institution «Management of National Teams and Provision of Sports Events of «Ukrainian Sports Provision»»;

Serhii Khliblevych,

Doctor of Philosophy, Assistant of the Department of Theory and Methods of Physical education, Adaptive and Mass Physical Culture; Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University;

Valentyna Bondarenko,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Physical Education, Adaptive and Mass Physical Culture; Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

In the article, an effectiveness experimental verification of the method of future trainers' professional readiness formation in the system of educational practices has been carried out. It is scientifically argued that students' activity during educational practices is analogous to a coach's professional activity, adequate to the content and structure of pedagogical activity, organized in the real conditions of a sports school, therefore this activity should be based on professional knowledge, a certain theoretical foundation, since the theoretical training of future coaches to practical activities determines the structure of curricular for specialists majoring in specialty 017 Physical Culture and Sports. It has been proven that practical training is an important component of professional training of specialists; it is emphasized that the existing

approaches to the organization of practices do not provide professionally oriented training of future trainers, the requirements are often formalized and limited to the submission of reporting documentation.

The criteria are presented (motivational-value, cognitive, activity, health-preserving, reflective-evaluative) and indicators of future trainers' readiness for professional activity corresponding to each of them, which are characterized by reproductive, productive, heuristic and creative levels. The outlined criteria and indicators have become the basis for diagnosing the current state and analyzing the effectiveness of the authors' pedagogical technology of professionally oriented training of future trainers in the system of educational practices at the organizational, ascertaining and formative stages of the experiment on its implementation; the ways of implementing the technology are outlined and the results of the pedagogical experiment are summarized.

The dynamics of future trainers' readiness criteria at the initial, basic (professional correction) and implementation (professional reflection) stages of the formative experiment have been experimentally investigated; the generalized results of the introduction of experimental pedagogical technology of professionally oriented future trainer training are given.

Keywords: *future specialists in physical education and sports, practical training, educational practices, readiness for professional activity, criteria for readiness formation for professional activity, indicators of readiness formation for professional activity.*

Надійшла до редакції 15.06.2023 р.